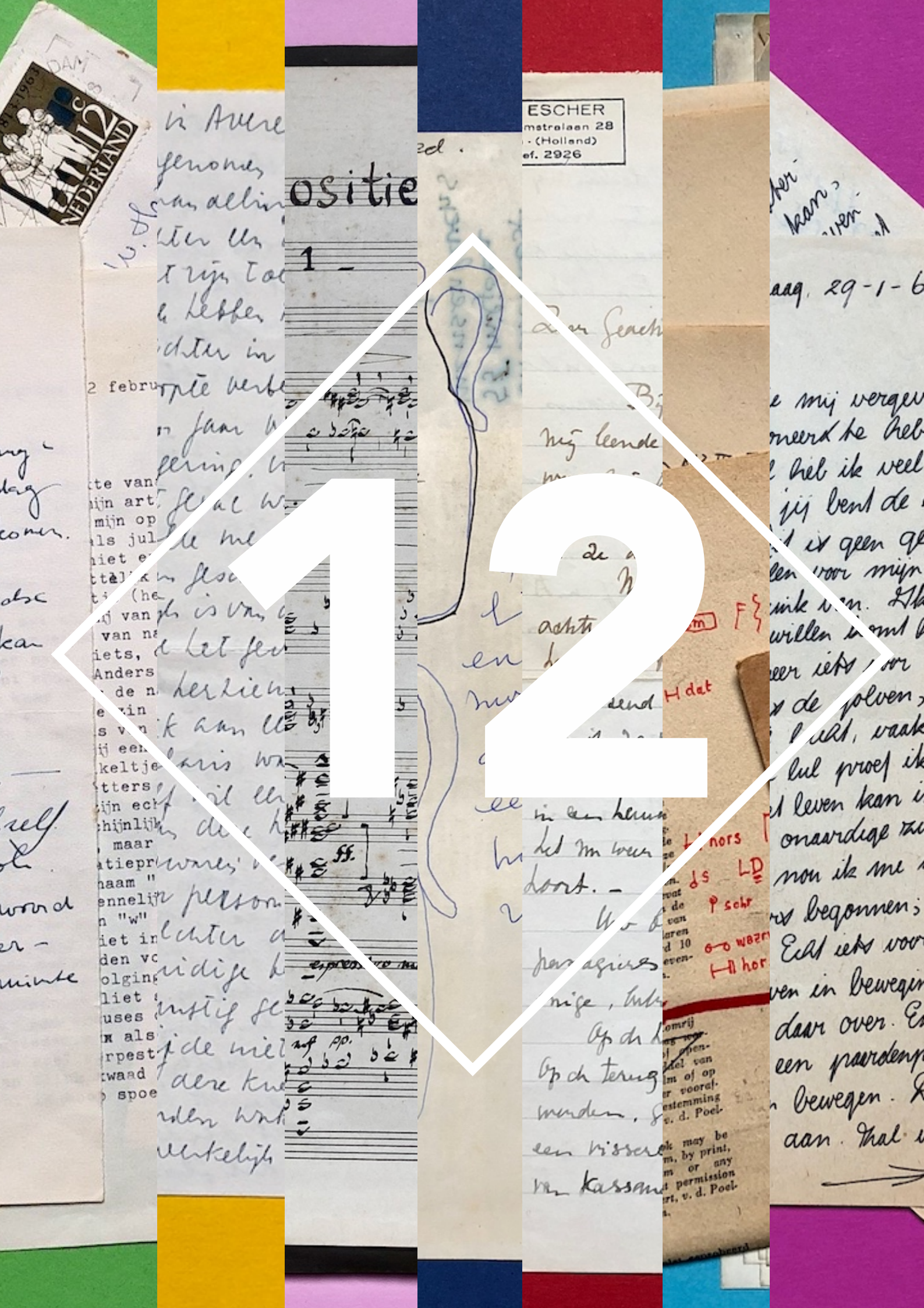
12

MANUSCRIPTEN

CATALOGUS 12

ARTISTIEK BUREAU

Jan Arends schrijft zijn uitgever over het honorarium.....1
Fred Batten tracht mens te worden in oorlogstijd.....2
Siep van den Berg tekent kruiken en torso's.....3
Menno ter Braak brengt een laatste correctie aan.....4
Remco Campert wil geen ruzie meer maken.....5
M.C. Escher retourneert een reisgids.....6
Fritzi Harmsen van Beek neemt Gerard Reve niks kwalijk.....7
Pé Hawinkels staart voor zich uit.....8
Simeon ten Holt voltooit zijn allereerste compositie.....9
Pierre Kemp hecht aan zijn middagdutje.....10
Willem Kloos heeft geen tijd.....11
Gerrit Komrij corrigeert en vult aan.....12
J.H. Leopold neemt beleefd de uitnodiging aan.....13
A. Moonen is wanhopig op zoek naar contact.....14
Adriaan Morriën vindt zichzelf naïever dan W.F. Hermans...15
E. du Perron reist door Italië.....16
Gerard Reve souffleert een kweekschoolleering.....17
Adriaan Roland Holst zegent de rijmprenten van Siep.....18
Wilfred Smit was in het buitenland.....19
Nanne Tepper benoemt de zetfouten niet.....20
F.C. Terborgh ziet zijn boeken verramsjt worden.....21
Jan Vermeulen bewaakt het geheim van Achterberg.....22
Hendrik de Vries viert zijn vijftigste verjaardag.....23
Riekus Waskowsky kwam thuis met luide knallen.....24
Menno Wigman houdt een voordracht over Jan Arends.....25
Carel Willink stuurt ansichten aan zijn moeder.....26
Jan Wolkers schetst een poes.....27

1

Ik vind het zelf ook wel nodig te gaan werken

Jan Arends *Handgeschreven brief aan Geert Lubberhuizen.* Gedateerd: 'Bloemendaal [19]66'. 189 x 289 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: 'j. arends'. 34 regels. Perforatiegaatjes. Twee vouwen. € 300

¶ De dichter stelt zijn uitgever bij De Bezige Bij voor om zijn verhaal 'Lente / Herfst' als uitgangspunt te nemen voor een nieuwe uitgave. Hij hoopt binnenkort tijd vrij te kunnen maken om nieuwe verhalen te schrijven. Met het honorarium voor zijn debuutbundel *Gedichten* (1965) is Arends erg blij.

'Ik vind het zelf ook wel nodig te gaan werken. Ik ga dat binnenkort zo plooien dat er tijd voor zal zijn. […] Gaat de bundel nog een beetje? Ik heb er bijna geen reacties op gezien.'

Met doorslag van een getypte brief van Lubberhuizen aan Arends.

Jan Arends (1925-1974) raakte bij het grote publiek bekend na de publicatie van zijn verhalenbundel *Keefman* (1972). Na vele verblijven in psychiatrische inrichtingen pleegde Arends op de dag dat zijn bundel *Lunchpauzegedichten* (1974) verscheen zelfmoord.

2

Mijn enige zekerheid is dat ik weet wat ik niet wil

Fred Batten *Negentien handgeschreven brieven en vijf handgeschreven briefkaarten aan H.P. ('Jet') Dorren.* Gedateerd: 'Wassenaar, 4 Dec [19]43' – 'Amsterdam, 19 Jan. 1958'. Diverse formaten. 41 bladen. Recto en verso. Alle gesigneerd: 'Fred.'. Met enkele enveloppen. Deels gevouwen. € 320

¶ Omvangrijke correspondentie met een jonge vrouw, Jet Dorren, lerares op het Montessori in de Rotterdamse wijk Kralingen. Batten en Dorren leerden elkaar kennen in 1943 bij een lezing van Battens vriend Adriaan Morriën op de school van Dorren.

Van deze vriendschappelijke en soms zeer persoonlijke brieven is literatuur het belangrijkste onderwerp. Batten schrijft uitvoerig over zijn lectuur, zijn helden Ter Braak en Du Perron, hij maakt voor Dorren afschriften van gedichten, leent haar verschillende boeken uit en beschrijft het wel en wee van de mede door hem opgerichte illegale uitgeverij Het Zwarte Schaap. Op een briefkaart schreef Morriën een kwatrijn.

Op twee brieven na zijn alle brieven en briefkaarten geschreven tijdens de Tweede Wereldoorlog. Onvermijdelijk komen bepaalde spanningen en moeilijkheden in deze oorlogsbrieven aan de orde. Een briefkaart is geschreven op 8 mei 1945, 'Victory in Europe Day', de dag dat Duitsland capituleerde.

'Wat Petit Ami van Léautaud betreft, ik hoop dat je je herinnert dat Morriën en ik een kleine en geheel geheime uitgeverij hebben opgericht. […] De uitgeverij draagt de naam "Les éditions de la bête noire". Het eerste schaapje nu is Léautauds roman Le petit ami, die sinds 1903 niet meer herdrukt was en zo goed als onvindbaar was geworden. We hebben er een nieuwe druk van bezorgd die er charmant uitziet en f 7.50 kost. Een deel van de opbrengst schenken wij aan mevr. Ter Braak voor haar liefdadig werk voor de gevangenen in Vught.' (9 december 1943)

'Het is moeilik genoeg om in deze "grootse tijd" mens te worden, maar ik geloof wel dat ik op weg ben er een te worden. Mijn enige zekerheid is dat ik weet wat ik niet wil en haast weet wat ik wil. Zo goed als jij geniet ik het leven dilletanties, d.w.z. met de minste, philosophiese diepzinnigheid, maar toch zo oprecht en vooral zo menselik mogelik.' (12 januari 1944)

'Er liggen lange lijsten klaar voor de volgende weken met namen van onze laatste intellectuelen die nog in vrijheid zijn en onschadelijk moeten worden gemaakt vóór de komende invasie. Het is een godvergeten gespuis wat wij ons op de hals hebben gehaald.' (17 februari 1944)

Fred Batten (1910-1980) was letterkundige en eeuwige student. Hij was redacteur bij uitgeverij Contact en werkte mee aan edities van J. Slauerhoff en E. du Perron (met wie hij bevriend was).

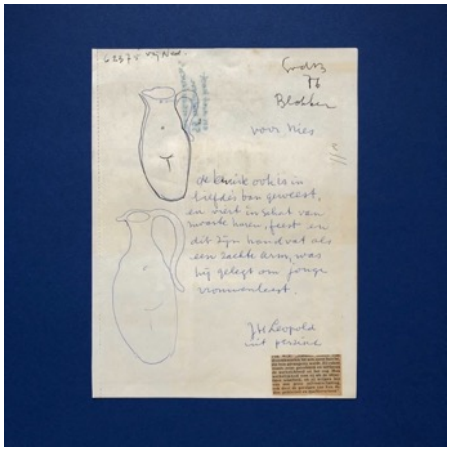

3

De kruik ook is in liefdes ban geweest

Siep van den Berg *Handgeschreven geïllustreerd gedicht.* Gedateerd: '[19]76 | Blokker'. 273 x 211 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: 'SvdB'. 8 regels. Enige verkleuring. € 100

¶ Door de kunstenaar overgeschreven kwatrijn van Omar Khayyam in de herdichting van J.H. Leopold, opgedragen aan zijn vriendin Niesje Hoek en voorzien van twee toepasselijke tekeningen: kruiken die ook ten dele vrouwelijke torso's zijn.

Op beide zijden van het blad plakte de kunstenaar krantenknipsels.

Beeldend kunstenaar Siep van den Berg (1913-1998) was een groot liefhebber en kenner van poëzie. Van zijn hand verschenen er tientallen geïllustreerde rijmprenten bij gedichten van Bloem, Leopold, Lucebert en Vasalis.

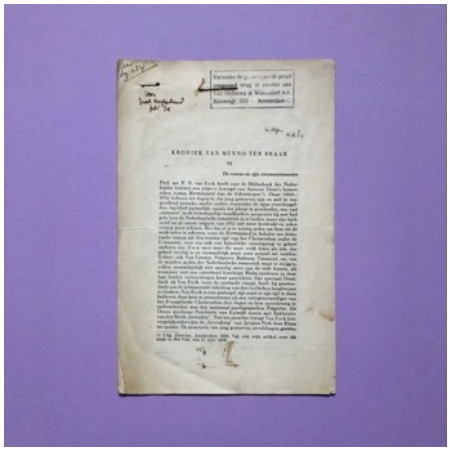

KRONIEK VAN MENNO TER BRAAK

VI

De roman en zijn ceremoniemeester

4

De roman en zijn ceremoniemeester

Menno ter Braak *Gecorrigeerde drukproef van 'De roman en zijn ceremoniemeester'.* Gedateerd: 'voor | Groot Nederland | juli '39'. 247 x 160 mm. Vijf bladen. Alleen recto. Gesigneerd: 'm.v.gr. | v.d.S.'. Vage inktvlek en stempel op eerste blad. € 240

¶ Volledige aflevering van Ter Braaks kroniek voor het tijdschrift *Groot Nederland*, hier overgeleverd in drukproef (inclusief fraai gerezen wit). Met potlood bracht Ter Braak een correctie aan op het laatste blad: 'nauw verbonden met' wordt 'vast gekoppeld aan'.

Gepubliceerd in *Groot Nederland* (1939), aflevering II, pagina 79-82. Niet in VW.

5

We zijn tenslotte geen minnaars

Remco Campert *Getypte brief aan Simon Vinkenoog*. Gedateerd: '14 Januari '54'. 331 x 186 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd: 'Remco'. 54 regels. Hap uit bovenzijde. Perforatiegaatjes onderin. Knipsel in rechterbovenhoek. Tweemaal gevouwen. € 300

¶ Fenomenale brief van een Vijftiger aan de andere. Na een polemiek met Vinkenoog in *Het Parool* zoekt Campert weer toenadering tot zijn vriend. Hij schrijft dat hij bij zijn standpunt blijft, maar dat hij zich misschien te grof heeft uitgedrukt. Hij complimenteert Vinkenoog vervolgens met zijn nieuwe dichtbundel *Heren zeventien* (1953) en deelt opgetogen mee dat hij voor duizend gulden van minister Cals een gedicht mag schrijven.

'Niet dat ik nu terug wil krabbelen, want in het algemeen ben ik het nog wel met mezelf eens, maar er stonden nog al brute dingen in, die mij spijten. Zoals de laatste regel, die nergens op slaat en eveneens dictator in spe, dat mij nu ook nogal onzinnig voorkomt.'

'Maar het lijkt mij soms te makkelijk, omdat je op die manier….nee, wat wou ik nu weer zeggen, ik weet het niet meer, al dat gezeur van ons. Laten we het hier maar bij laten ik vind bijna alles belangrijker, vrouw en sigaret en gedichtjes. Ik hou mijn voornaamste grieven dus wel vol, maar wat geeft dat, we zijn tenslotte geen minnaars.'

'Nu, ik moet naar het feest. Hartelijke groeten van mij en van freddy, heus.'

Gepubliceerd in *De Parelduiker* (2015), jaargang 20, nummer 4, pagina 126-127.

Met twee knipsels van de polemische artikelen van Campert en Vinkenoog.

Dit is de enige overgeleverde brief in de correspondentie Campert-Vinkenoog die zich niet in de collectie van het Literatuurmuseum bevindt.

Remco Campert (* 1929) is de laatste levende Vijftiger. Zijn eerste dichtbundel, *Ten Lessons with Timothy* (1950), vervaardigde hij in een oplage van 25 exemplaren, samen met Rudy Kousbroek in Parijs. Zijn meest recente dichtbundel is *Mijn dood en ik* (2019).

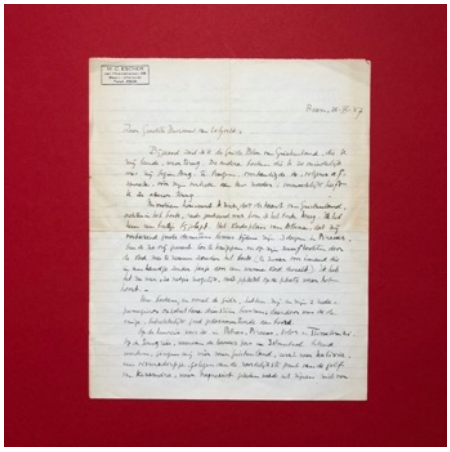

6

In een hemdje zonder jasje door een warme stad

M.C. Escher *Handgeschreven brief aan Hella Haasse.* Gedateerd: ‘Baarn, 25-IX-‘57’. 255 x 209 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: ‘M.C.Escher’. 35 regels. Tweemaal gevouwen. Adresstempel in linkerbovenhoek. € 600

¶ Uitvoerige dankbrief van de kunstenaar aan ‘Zeer Geachte Mevrouw van Lelyveld’, die hem verschillende boeken over Griekenland had geleend. Bij deze brief voegt hij Haasse’s exemplaar van de Guide Blue van Griekenland. Escher beschrijft enthousiast welke Griekse plaatsen hij tijdens zijn bootreis heeft bezocht. Hij hoopt Haasse nog eens aan de hand van foto’s over zijn reis te kunnen vertellen.

‘Het stadsplan van Athene, dat mij verbazend goede diensten bewees tijdens mijn 3 dagen in Piraeus, ben ik zo vrij geweest los te knippen en op mijn zwerftochten door de stad mee te nemen zonder het boek (te zwaar voor iemand die in een hemdje zonder jasje door een warme stad dwaalt). Ik heb het nu weer, zo netjes mogelijk, vast geplakt op de plaats waar het hoort.’

‘En tenslotte deden wij Lixourion aan, op het eiland Kefallinia, waar krenten worden geladen. Ook alweer zo’n idyllisch plekje met prachtige strandjes tussen steile rotskusten. God, wat een land!’

De wereldberoemde graficus M.C. Escher (1898-1972) was reislustig. Hij ging op 9 augustus 1957 aan de boord van de s.s. Luna, dat zes weken lang vracht vervoerde langs Griekse eilanden.

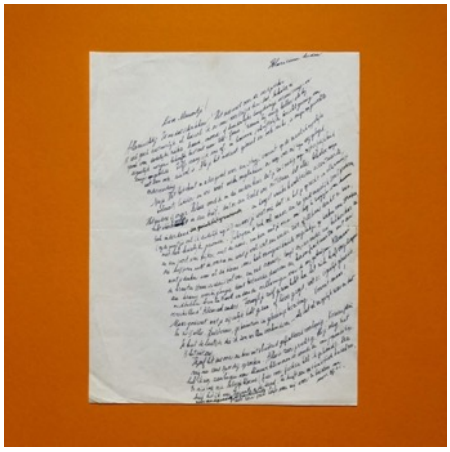

7

Een soort van kijken met de neus

F. Harmsen van Beek *Handgeschreven brief aan Gerard Reve.* Gedateerd: 'Blaricum heden'. 275 x 210 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd: 'mevr. Ofiti'. 31 regels. Lichte vouwen. € 320

¶ In velerlei opzicht speelse brief van Fritzi Harmsen van Beek aan 'Lieve Meneertje!', gedicteerd door haar aan – en dus woordelijk genoteerd door – een vriendin op Jagtlust. De brief is geschreven omstreeks 1965 als reactie op de publicatie van Reves recente reisbrieven in *Tirade*.

De compositie van de brief, met meanderende regels, lijkt op die van Fritzi's 'grasbrieven'.

'Helaas vond ik die andere keer dat je zo snedig mijn onsterfelijkheid hebt vóórbewerkt in een brief, dat er een beeld was ontstaan dat alles behalve mijn toch inderdaad …… en hoogst unieke kwaliteiten accentueerde, (op de puntjes vul ik dadelijk nog in) maar je weet ook dat ik het je oprecht en allerminst niet heb kwalijk genomen.' (Met zwarte balpen is op de puntjes even later door Fritzi zelf geschreven: 'aan genialiteit grenzende'.)

'Schrijven is toch ook maar een zo goed mogelijk soort proberen en een soort van kijken met de neus, ruiken met je oren om nog te zwijgen van hunni die luisteren met de voeten en weet je veel wat een ander ziet of althans denkt te zien […]'.

F. Harmsen van Beek (1927-2009) behoort tot de beste, meest oorspronkelijke Nederlandse dichters van de twintigste eeuw. Zij woonde op villa Jagtlust tussen Laren en Blaricum, waar schrijvers en schilders geregeld kwamen feesten en logeren. Gerard Reve, terugkerend bezoeker van Jagtlust, vereeuwigde de sfeer en de gastvrouw van Jagtlust in zijn reisbrieven voor *Tirade*.

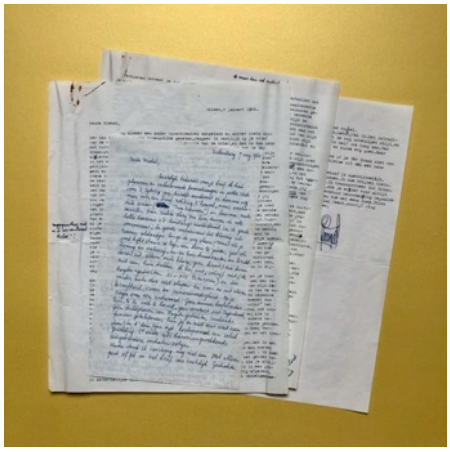

8

De nederlandse literatuur, inderdaad, mijn reet

Pé Hawinkels *Handgeschreven brief en getypte brief aan Michel van Nieuwstadt.* Gedateerd: 'Valkenburg 7 aug 1964' en 'Geleen, 8 januari 1966'. 215 x 136 en 275 x 210 mm. Vier bladen. Recto en verso. Gesigneerd: 'pé' en 'phawinkels'. 48 en 128 regels. Kreukje. Roestplekje. € 280

¶ Vermakelijke en inhoudsrijke brieven van Hawinkels aan een van zijn beste vrienden.

De eerste brief is het relaas van een depressieve jongeman, die zich heeft teruggetrokken. Klein lichtpuntje in deze donkere tijd voor Hawinkels is het per brief ontvangen compliment van Vestdijk voor zijn poëzie.

In de tweede, zeer omvangrijke brief adviseert Hawinkels Van Nieuwstadt over het schrijven van een boek. Vervolgens pareert hij de ferme kritiek die Van Nieuwstadt had geleverd op Hawinkels' verhaal 'Symphorius'. Ten slotte is Hawinkels laaiend enthousiast over Bob Dylan.

'En de goede voornemens, de goede voornemens die kleurig als tinnen soldaatjes langs de weg staan (maar als je goed kijkt staan ze tegen een boom te pissen, geel als honing en malvezij, en in hun kruitbussen en tondeldozen zit alleen oude klare, geen kruit) die komen niet aan hun trekken. Ik lees niet, schrijf niet, (de Haydn-gedichten XI-XIV traïneren) en doe verder niets dan veel slapen en voor me uit staren.' (7 augustus 1964)

'Je hebt "Symphorius" namelijk eenvoudigweg niet begrepen. Wat ik met dit feit aanmoet, dat een van de lezers, van wie ik het meest op aan zou moeten kunnen, de quintessens van een mijner verhalen ontgaat, weet ik nog niet: ik zal daarvoor moeten wachten op het oordeel van anderen die ik ook op het gebied van het Lezen en Verstaan hoog aansla. Zorgen baart mij echter de vorm die je afwijzende reactie heeft aangenomen, omdat dat volgens mij een moment is in een proces dat zich in jou aan het voltrekken is en dat, indien niet tijdig afgeremd, de nederlandse literatuur, inderdaad, mijn reet, maar je weet wat ik bedoel – in aanmerkelijke mate schade zal berokkenen.' (8 januari 1966)

Pé Hawinkels (1942-1977) was dichter, schrijver, muziekrecensent, vertaler, liedjesschrijver en – niet in de laatste plaats – een groot epistolair talent.

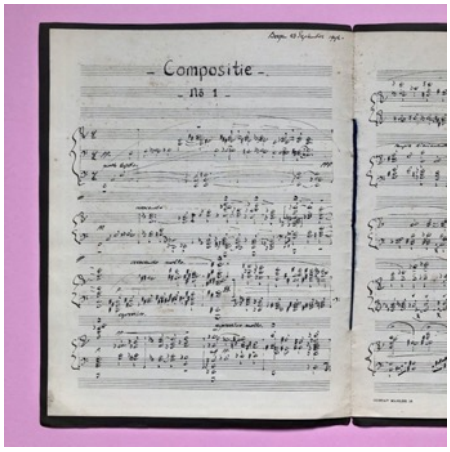

9

Compositie no 1

Simeon ten Holt *'Propaedeutica – compositie no 1 (voor piano)'. Handgeschreven partituur.* Gedateerd bovenaan: 'Bergen 23 September 1942', onderaan: 'Amsterdam – 19 December 1943'. 358 x 279 mm. Genaaid met wollen draad in blind omslag. Een blad, gevouwen, aan vier zijden beschreven. Gesigneerd: 'S.P. ten Holt'. 2 bladzijden notenschrift + 12 regels tekst. Enkele lichte vlekjes. € 1650

¶ Origineel, zeer vroeg muziekmanuscript van de toen twintigjarige componist. Ten Holt noteerde zijn compositie met vulpen op een leeg blad uit een partituur van Mahler en naaide het daarna vermoedelijk zelf in. Van jongs af kreeg Ten Holt muzieklessen van de modernistische componist Jakob van Domselaer (1890-1960), die net als de familie Ten Holt in Bergen woonde.

'Na de nodige vingeroefeningen zette Ten Holt zich op eigen kracht aan het componeren van het eerste pianostuk dat hij niet als jeugdzonde heeft verworpen: "Dat Opus 1 is vooral een ferme reactie op het milieu waarin ik ben opgegroeid: dat van Van Domselaer en mijn vader." Tijdens het maken van dat eerste stuk verhuisde hij naar Amsterdam. […] Het vorderde moeizaam. Terugkijkend heeft Ten Holt de wordingsgeschiedenis van zijn eerste compositie eens omschreven als: "De zee spoelt en slijpt, de tijd kristalliseert." Nog meer dan een jaar heeft hij in zijn Amsterdamse bovenwoning zitten zwoegen op de voltooiing van dat zes minuten durende pianostuk.' (J. Heymans, *Arabesk. Over Simeon ten Holt*, p. 117-118)

Dit is een contemporain afschrift van de partituur van de eerste officiële compositie van Simeon ten Holt. Het is op de eerste bladzijde voorzien van een extra, tot dusver onbekende titel (*Propaedeutica*), terwijl de opdracht aan Ten Holts vriend Herman Plomper nog niet boven de compositie staat. Dit manuscript is opgedoken in Bergen: vermoedelijk behoorde het toe aan een lid van de 'Berger bende', de kring creatieven waarin ook Ten Holt zich begaf.

Belangrijk is de handgeschreven, gesigneerde tekst die de componist op de laatste bladzijde schreef. Na een Latijns motto licht hij toe: '[…] Men lette erop dat het staande en gaande element naar waarheid verbonden worden en dat de onderdeelen, de harmonieen onderling, in hun verband tot een organisch geheel worden voorgedragen en niet door een voor de hand liggende dorre rhytmiek verbrokkeld en gelocaliseerd worden.'

Simeon ten Holt (1923-2012) is een van de belangrijkste, meest vernieuwende Nederlandse componisten van de twintigste eeuw. Zijn *Canto Ostinato* is wereldberoemd en wordt nog geregeld uitgevoerd. Het zes minuten durende pianostuk *Compositie 1* is te beluisteren op YouTube (zoek op: 'Simeon ten Holt Kompositie I').

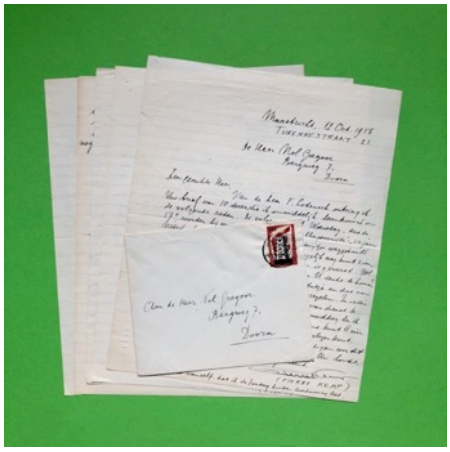

10

Een kleine honderd brieven moet ik nog beantwoorden

Pierre Kemp *Vier handgeschreven brieven aan Nol Gregoor.* Gedateerd: 'Maastricht, 12 Oct. 1956', 'Maastricht, 5 Nov. 1956', 'Maastricht, 6 Nov. 1956' en 'Maastricht, 6/1. 1957'. 256 x 210 mm. Vijf bladen. Recto en tweemaal verso. Gesigneerd: 'PierreKemp'. 17, 18, 72 en 39 regels. Met twee enveloppen. Enkel kreukje. € 400

¶ Verrassende correspondentie, voortvloeiend uit een ontmoeting tussen Gregoor en Kemp ten behoeve van Gregoors artikel 'Dichter in Kemp-land' voor *Het boek van nu* (1956).

In de eerste brief gaat Kemp in op Gregoors verzoek, dat hem via Fernand Lodewick bereikte, om hem te interviewen. Hij is daartoe bereid, maar hecht wel aan zijn middagdutje.

Met de tweede brief bedankt Kemp Gregoor voor de toezending van diens dichtbundel *Conflict met den tijd* (1944). Het spijt de dichter dat hij, vanwege de conditie van zijn ogen en de voorbereidingen van een tentoonstelling, niet uitvoeriger kan schrijven.

De derde, uitgebreide brief is een reactie op het uitgewerkte artikel van Gregoor. Kemp geeft enkele toelichtingen en correcties. Hij deelt ook mee welke van zijn uitgaven nog leverbaar zijn.

In de laatste brief gaat het over tijdgebrek door feestelijkheden ter ere van Kemps zeventigste verjaardag en over de toezending van een door Jos Kipping geïllustreerd gedicht van Kemp.

'Het "jongetje van mijn oudste portret" kan ik helaas niet afstaan. Het is voor mij, maar dan op een andere wijze, iets als "het Portret van Dorian Gray" van Oscar Wilde. Vooral nu er geen zekerheid meer is van uur tot uur en ik er zonder misschien niet kan dichten. Als het leven te bar wordt, moet ik er op kunnen retireren.' (6 november 1956)

'Een kleine honderd brieven moet ik nog beantwoorden en ik heb al in verhouding tot mijn oog-kracht of wat daarvan nog over is, mijn best gedaan. […] Het deed me genoegen, dat U bij V. & D. nog een Eng. Verfd. hebt kunnen bemachtigen.' (6 januari 1957)

Pierre Kemp (1886-1967) was een kleurrijk figuur, met een rijk beeldend en poëtisch oeuvre. Bij gebrek aan reislust liet hij zich altijd thuis interviewen. Dit viertal brieven was niet bekend aan Wiel Kusters, biograaf van Pierre Kemp.

11

Door overmaat van werkzaamheden

Willem Kloos *Handgeschreven briefkaart aan kunsthandel Frans Buffa & Zonen.* Niet gedateerd. 90 x 141 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd: 'Willem Kloos'. 6 regels. Verticale vouw. € 35

¶ Met één hoffelijke volzin deelt Kloos mede dat hij geen gevolg kan geven aan een uitnodiging.

De signatuur is van Kloos, maar de tekst is vermoedelijk geschreven door Jeanne Reyneke van Stuwe, de echtgenote (tevens secretaresse) van de dichter.

12

De bibliofiel is een verachtelijk wezen

Gerrit Komrij *'Zelfportret met boek | De bibliofiel'. Gecorrigeerde doorslag van origineel typoscript. Met handgeschreven briefkaart aan Pablo van Dijk. Met vier gecorrigeerde zetproeven.* Gedateerd: 'Amsterdam, 1 maart 1980'. 297 x 210 mm, 104 x 147 mm en 369 x 162 mm. 22 bladen. Alleen recto. Gesigneerd: 'Gerrit Komrij'. 115 (typoscript) en 3 (briefkaart) regels. Met twee enveloppen. Vouwen in proeven. € 800

¶ Verschillende versies van een van Komrijs meest wezenlijke teksten. In het voor uitgever Pablo van Dijk bestemde typoscript bracht de schrijver met rode fineliner liefst vijfentwintig wijzigingen aan. Komrij voegde op het laatste moment nog bijwoorden in, breidde een alinea uit en zocht naar synoniemen – maar de beroemde slotzin stond er meteen.

In het begeleidende kaartje legt Komrij de keuze voor de titel bij de uitgever. Op de eerste van vier zetproeven corrigeerde hij enkele zetfouten en het consequent verkeerd gespelde 'Horce Commerce'. Op het laatste blad van de tweede zetproef noteerde Komrij twee serieuze aanvullingen.

Prachtig ensemble.

'Met een kleine vertraging de tekst. Er staan twee titels boven, *) Zelfportret met boek en **) De bibliofiel. Kiest u er zelf maar één uit. Krijg ik een proefje?'

Gerrit Komrij (1944-2012) was zonder twijfel de bekendste bibliofiel van Nederland. Zijn bij uitgeverij Bébert in Rotterdam verschenen *De bibliofiel* (1980) is het zakbijbeltje van elke onverzadigbare boekenverzamelaar. *Halfgod verzamelaar* (2012) is eveneens verplichte lectuur.

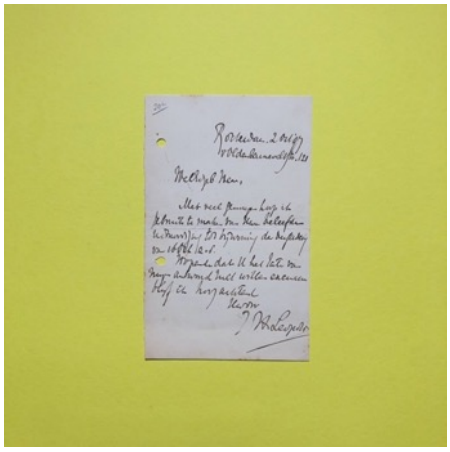

13

Weledelgeb. Heer

J.H. Leopold *Handgeschreven brief aan een onbekende heer.* Gedateerd: 'Rotterdam. 2 Oct '97 | vOldenbarneveltstr. 121'. 177 x 112 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd: 'JHLeopold'. 7 regels. Perforatiegaatjes. Getal in linkerbovenhoek ('242'). € 350

¶ Kort briefje aan een niet nader geïdentificeerd persoon, waarmee Leopold zijn aanwezigheid bij een vergadering bevestigt.

'Met veel genoegen hoop ik gebruik te maken van Uwen beleefden uitnodiging tot bijwoning der vergadering van 16 Oct a.s. […]'.

J.H. Leopold (1865-1925) woonde in 1897 op Van Oldebarneveltstraat 121 te Rotterdam, in welke plaats hij lessen Oude Talen gaf op het gymnasium.

Brieven van de dichter zijn bepaald niet courant.

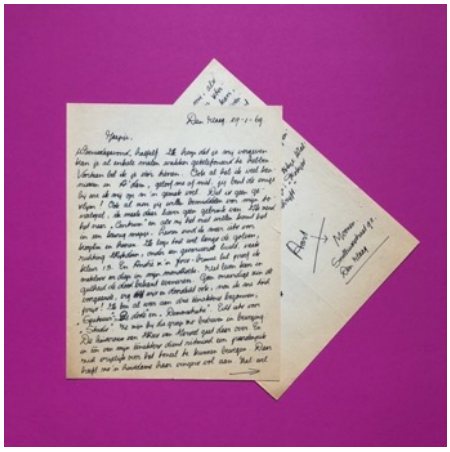

14

Gods telefoonnummer is mij niet bekend

A. Moonen *Handgeschreven brief aan Jac. van Hattum.* Gedateerd: 'Den Haag 29-1-[19]69'. 239 x 186 mm. Twee bladen. Alleen recto. Gesigneerd: 'Aart Moonen'. 37 regels. Minieme scheur in eerste blad. Balpenaantekening Jac. van Hattum op verso tweede blad. € 100

¶ Vunzig en fraai geformuleerd bericht, bestemd voor 'Jaapje', van een jonge schrijver op zoek naar contacten en publicatiemogelijkheden.

'Ik zend het [*toneelspel*] naar "Centrum" en als zij het niet willen komt het in een keurig mapje. Leuren vind ik meer iets voor kooplui en hoeren.'

'En in één van mijn eenakters dient ritmisch een paardenpik zich vrijelijk over het toneel te kunnen bewegen. Daar heeft zo'n huisdame haar vingers vol aan.'

'Gods telefoonnummer is mij niet bekend, ondanks dat ik er vele interlokale- en nationale gidsen voor opengeslagen en sekuur ingekeken heb. Noppes.'

'P.S. Schrijf me ook eens?'

A. Moonen (1937-2007) debuteerde met *Stadsgerechten* (1978), een autobiografisch relaas vol 'niet-alledaagse erotiek'. Hij bracht veel tijd door in psychiatrische inrichtingen.

15

Er is bij mij, denk ik soms, veel meer fataliteit, onvrede, spot en onverschilligheid dan bij jou

Adriaan Morriën *Drieëntwintig handgeschreven brieven, zes getypte brieven, elf handgeschreven briefkaarten en vijf handgeschreven ansichtkaarten aan F.W. van Heerikhuizen.* Gedateerd: 'IJmuiden, 20 Mei 1939' – '13 Oct 1954'. Diverse formaten. 60 bladen. Recto en grotendeels verso. Gesigneerd: 'Adriaan'. Met de meeste enveloppen. Deels gevouwen. € 800

¶ Flink pakket brieven en kaarten aan F.W. (Frits) van Heerikhuizen, een ambitieuze neerlandicus en bloemlezer, wiens literaire voorkeuren in grote lijnen overeenkwamen met die van Morriën. De briefwisseling neemt in 1939 een aanvang en wordt al uitgebreider en persoonlijker. Het is Van Heerikhuizen die Morriën in april 1943 lectuur en een potlood bezorgt, als deze op verdenking van handel in bonnen vastzit in een politiecel in Velsen.

Naast de praktische problemen en de uitzichtloosheid van de Tweede Wereldoorlog bespreekt Morriën allerlei literaire zaken. Hij maakt afspraken met Van Heerikhuizen, beoordeelt diens poëzie, schrijft over de heroprichting van literair tijdschrift *Criterium* en geeft zijn (wisselende) opvattingen weer over kunst en literatuur. Aan zijn vriend schrijft Morriën zeer, zéér uitvoerig over zijn helden Kafka en Rilke. Voorts komen onder anderen Donkersloot, Hermans, Lehmann, Van Lier, Schuur, Vasalis en Vestdijk ter sprake.

Noemenswaard zijn ook de passages over het verzendantiquariaat dat Morriën met hulp van Van Heerikhuizen in 1941 probeert op te zetten en waarvoor hij ook verkooplijsten wil verspreiden.

'Niemand schrijft in Holland met zulk een liefde voor het instrument als hij [= *Van Schendel*]; er is telkens als ik zijn boeken lees behalve de vele ontroeringen één die ik een "nuttigheidssensatie" noem en die je hebt wanneer je een goed onderhouden bijtel ziet, scherp en blinkend van het zuivere gebruik.' (30 juni 1939)

'Mijn vader, die eerst voor de Hollandsche defensie heeft gewerkt, is nu aan deze Duitsche schepen bezig. Een nare dag was de Dinsdag der Capitulatie: stroomen Joodsche vluchtelingen kwamen met auto's de plaats binnen om een heenkomen naar Engeland te vinden. Zij gaven hun auto's weg, boden schatten voor een overtocht en enkele teleurgestelden pleegden zelfmoord.' (27 september 1940)

'Jammer dat de tijdschriften ophouden en dat buiten de Cultuurkamer de publicatiemogelijkheden verboden zijn. Ik ben nog steeds geen lid; jij ook niet?' (16 mei 1942)

vervolg op volgende blad >

‘Nu heeft dat alles eigenlijk nog niet veel te maken met wat wij ons van een “vernieuwing” van ons letterkundig leven voorstellen en daarom heb ik hem [= *Meulenhoff*] dan ook in het kort gezegd, dat wanneer de algemene koers ook na den oorlog door menschen als Hoornik in die zeurige, aesthetische, quasi-subtiele richting werd voortgezet, wij ons daar krachtig en zooveel als in ons vermogen ligt tegen zouden verzetten.’ (20 juli 1944)

‘Ik weet niet of Hermans over tien jaar straal vergeten is. Het is een hardwerkende jongen die zichzelf niet voor gemakkelijke resultaten plaatst. Ik kan mij voorstellen dat je zijn mentaliteit niet waardeert. Ook ik ben anders geaard, hoewel ik toch meer met hem deel dan jij. Jij en ik loopen nogal uiteen, is mij langzamerhand duidelijk geworden. […] Er is bij mij, denk ik soms, veel meer fataliteit, onvrede, spot en onverschilligheid dan bij jou, en dat alles soms tot een levensovertuiging versmolten. Maar aan den anderen kant ben ik toch weer veel naiever en blijmoediger dan de jonge Hermans.’ (20 november 1946)

Met gedrukte huwelijksaankondiging van Adriaan Morriën en Guusje Oldenburg. Met gedrukte adreswijziging.

Adriaan Morriën (1912-2002) was prozaïst, dichter, criticus en redacteur van *Criterium* en *Litterair Paspoort*. Van de correspondentie Morriën-Van Heerikhuizen had Morriën-biograaf Rob Molin alleen de beschikking over de brieven van Van Heerikhuizen. Deze brieven zijn nooit bestudeerd.

16

Pour le moment nous sommes à Pise

E. du Perron *Handgeschreven ansichtkaart aan Michele Lanzetta.* Gedateerd: 'Pisa, 20 Mai [1923]'. 89 x 139 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd: 'Eddy du Perron'. 12 regels. Inktveeg langs bovenrand. € 180

¶ Niet afgestempelde, dus waarschijnlijk nooit verzonden kaart aan Michele Lanzetta. Deze advocaat te Rome had Du Perron in 1922 leren kennen tijdens zijn vergeefse jacht op Clairette Petrucci. In *Het land van herkomst* (1935) voert de schrijver Lanzetta op als Mazetta.

'[…] brusquement j'ai continué le voyage et me voilà en Italie avec un ami peintre. Pour le moment nous sommes à Pise où nous resterons une semaine. Cl: [= *Clairette*] m'a dit que vous viendrez de ces jours à Florence, j'aurai donc le Plaisir de vous revoir? Ecrivez-moi s.v.p. […]'

De roman *Het land van herkomst* (1935) wordt meestal beschouwd als het grote meesterwerk van E. du Perron (1899-1940), maar diens postuum uitgegeven *Brieven* (1977-1990) verdient dat predicaat evenzeer. Overigens komt deze zeer vroege ansichtkaart daarin niet voor.

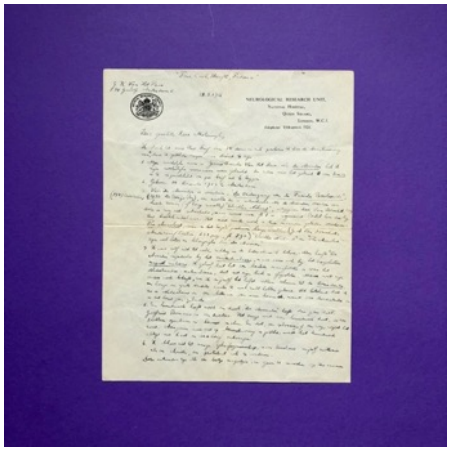

17

Een kunstwerk heeft nooit een doel

Gerard Reve *Handgeschreven brief aan J.S. Molewijk.* Gedateerd: 'G.K. Van Het Reve | 14 Galerij, Amsterdam C. | 28.5.1956'. 253 x 202 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: 'GerardKornelisVanHetReve'. 47 regels. Tweemaal gevouwen. € 500

¶ Interessante brief aan een kweekschoolleering, die zich ter voorbereiding op zijn mondeling examen blijkbaar rechtstreeks tot de schrijver had gewend. Puntsgewijs geeft Reve antwoord op de vragen van Molewijk, soms zeer uitgebreid en openhartig. Hij weidt uit over zijn werken (in het bijzonder *De Avonden*), deelt mee tot welke stroming in de letteren hij zich rekent, tot welke geloofsgemeenschap hij behoort, enzovoorts.

Met fraai motto boven de brief: '"Time, Cash, Strength, Patience."' Met uitvoerig postscriptum, waarin Reve leverbare uitgaven van zijn werk opsomt en terloops het verhaal 'De Laatste Jaren van Mijn Grootvader' 'een vrij onbeholpen eerstelingetje' noemt.

'De reden voor het gebruik van Simon is te ingewikkeld om per brief uit te leggen.'

'Men heeft "De Avonden" ingedeeld bij het existentialisme, maar soms ook bij het zogeheten magisch realisme. Ik geloof dat het een laatste manifestatie is van het Nederlandse naturalisme, dat met mijn boek is afgesloten.'

'Een kunstwerk heeft nooit een doel. "De Avonden" heeft dus geen doel. Godfried Bomans is een zwetser. Het enige wat een kunstwerk doet, is een probleem openbaren en bewust maken.'

'De inhoud is alles, en de vorm moet zich daarnaar schikken. Verder: al mijn werk is bijna letterlijk autobiografisch. Er is eigenlijk niets verzonnen in. De enige veranderingen die ik aanbreng, zijn bijvoorbeeld het afzwakken van de werkelijkheid, het elimineren van te onwaarschijnlijke coincidenties.'

Gerard Reve (1923-2006) is zonder twijfel de beste brievenschrijver in de Nederlandse letteren.

18

Mijn door jou verlucht jeugdgedichtje

A. Roland Holst *Handgeschreven brief aan Siep van den Berg.* Gedateerd: ‘Donderdag’ en ‘Bergen N.H. | 7.xii.’50. 177 x 113 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: ‘Jany R.-H.’. 40 regels. Met envelop. Verticale vouw. € 120

¶ Hartelijke, persoonlijke dankbrief van de dichter aan de beeldend kunstenaar in Groningen, die Roland Holsts gedicht ‘De vagebond’ als rijmprent had uitgegeven. Aan de zending van deze rijmprent had Van den Berg blijkbaar een exemplaar van de rijmprent *Woord* (1950) van Gerrit Achterberg gevoegd. Roland Holst is over beide gelimiteerde uitgaven zeer enthousiast.

‘Deze druipende, dampende en duistere rotdag werd vanmorgen al bij voorbaat goed gemaakt door mijn door jou verlucht jeugdgedichtje – zoowel door de ijle nuanceering als door de bijna speelsche toevalligheid van de sterren […]’.

‘Van harte dank, ook, voor je vrijgevigheid! en ook voor het ontroerende gedicht van Gerrit A., waar je, vooral door de doordringende werking van de twee kleuren op elkaar, zoo bijzonder treffend het vreemde tusschengebied oproept, waaruit zijn gedicht ontstond.’

‘De vagebond’ is een van de bekendste verzen van A. Roland Holst (1888-1976), ‘Prins der Dichters’. De bewuste exemplaren van Van den Bergs rijmprenten bevinden zich in de collectie van het Literatuurmuseum, als bijlagen bij de vier brieven die Siep van den Berg aan A. Roland Holst schreef.

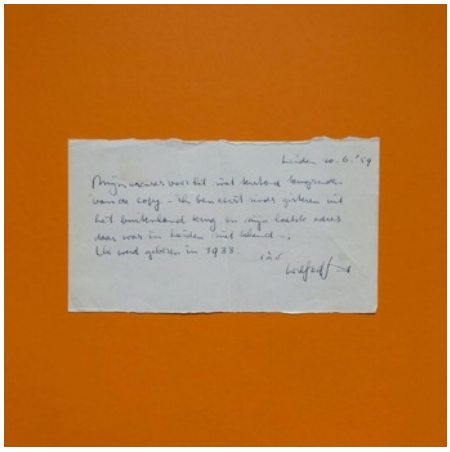

19

Ik werd geboren in 1933

Wilfred Smit *Handgeschreven brief aan een tijdschriftredacteur.* Gedateerd: ‘Leiden 20-6-’59’. 119 x 214 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd: ‘WilfredS–t’. 5 regels. Verticale vouw. € 60

¶ Kort briefje aan een tijdschriftredacteur, die Smit blijkbaar had verzocht personalia op te geven, ten behoeve van een publicatie.

‘[…] ik ben eerst sinds gisteren uit het buitenland terug, en mijn laatste adres daar was in Leiden niet bekend –; Ik werd geboren in 1933.’

Van Wilfred Smit (1933-1972) zou in november 1959 zijn debuutbundel *Een harp op wielen* verschijnen. Hij publiceerde zijn eerste gedichten in *Maatstaf* en *De Gids*.

20

Ding bevat wat zetfouten

Nanne Tepper *Geprinte brief aan Jacq Vogelaar.* Gedateerd: 'Groningen 11 januari 2001'. 296 x 210 mm. Een blad. Alleen recto. Gesigneerd met fineliner. 3 regels. Gevouwen. Potloodaantekening van Vogelaar op achterzijde brief: 't. haakjes (flauwiteit)'. € 50

¶ Opvallend kort briefje aan de recensent van *De Groene Amsterdammer*, dat een exemplaar begeleidt van *De avonturen van Hillebillie Veen* (1998). Tepper geeft ook het e-mailadres van zijn vrouw.

'Ding bevat wat zetfouten, en wat vermeende zetfouten. Enfin: zie maar.'

Met het bewuste exemplaar van de novelle, nummer '222/500' van de oplage.

Nanne Tepper (1962-2012) is vooral de schrijver van de roman *De eeuwige jachtvelden* (1995). Zijn mooiste literaire brieven zijn gebundeld in het kloeke boek *De kunst is mijn slagveld* (2016).

21

De onderbewuste selectie is van niet te onderschatten belang

F.C. Terborgh *Getypte brief aan F.W. van Heerikhuizen.* Gedateerd: 'Buenos Aires 29.I.54'. 214 x 138 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: 'R.Flaes'. 72 regels. Met envelop. Horizontale vouw. Postzegel uit envelop geknipt. € 500

¶ Uitvoerige, vriendelijke en filosofische brief van Flaes ofwel Terborgh. Hij schrijft over de verschillende soorten indrukken die een mens kan opdoen en verwerken, weidt uit over het verramsjen van een uitgave en het verschijnen van een volgende, en informeert naar de letterkundige werkzaamheden van Van Heerikhuizen.

'Het deed me veel genoegen weer eens iets van U te hooren. Voor alle moeite inzake de distributie van de Condottiere ben ik U zeer erkentelijk.'

'Of dit land veel aan inspiratie zal opleveren moet nog blyken. Onmiddelyke indrukken zyn in den regel nauwelyks voor onverwylde verwerking geschikt, het bezinken, de onderbewuste selectie is van niet te onderschatten belang en voor het overige deel ik geheel Uw gevoelen dat de verplaatsing van het lichaam er tenslotte weinig toe doet.'

'Dat het restant (?) van Peñafiel in de opruimingswinkels is terecht gekomen doet me bepaald genoegen. Op die wyze komt een enkel exemplaar wellicht nog eens in de handen voor wie het bestemd is. Ikzelf heb steeds een byzondere voldoening gesmaakt als ik hier of daar een goed boek voor weinig geld kon verwerven […]'

Reijnier Flaes (1902-1981), pseudoniem van F.C. Terborgh, was van 1954 tot 1958 ambassadeur in Buenos Aires. In deze stad liet hij in eigen beheer de dichtbundel *Padroëns* (1958) drukken.

22

Absoluut geen oog voor de dichter in hem

Jan Vermeulen *Handgeschreven brief aan Jan H. de Groot.* Gedateerd: ‘Leiden, 11 Augustus ‘44’. 188 x 297 mm. Een blad. Recto en verso. Gesigneerd: ‘Jan.Vermeulen’. 88 regels. Gevouwen. € 120

¶ Veelbetekende brief aan dichter Jan H. de Groot over Gerrit Achterberg. Na de moord op zijn hospita in 1937 had de dichter TBS opgelegd gekregen. De Groot nu overweegt stappen te ondernemen om het proces van Achterberg te heropenen.

Vermeulen adviseert De Groot, ‘omdat Achterbergs wel en wee mij zeer ter harte gaat’, om op dit moment, zolang het oorlog is, geen actie te ondernemen. Hij schetst uitvoerig Achterbergs verschillende verblijven in klinieken. Tevens roept hij De Groot op om om te zien naar een voor Achterberg geschikte betrekking, omdat de dichter geen vast inkomen heeft.

‘Natuurlijk hebben zulke psychiaters absoluut geen oog voor de dichter in hem. Toch schijnt de laatste tijd de lang gehoopte verbetering in te treden.’

‘Méér dan aan een herziening van zijn proces heeft Achterberg op ’t ogenblik aan een rustige betrekking, die hem juist genoeg salaris waarborgt dat hij in het huwelijk kan treden. Hij zelf wil een boekhandel trachten over te nemen.’

‘[…] in een hachelijk geval als dit is het erg dubieus waarmee men het beste doet. Ik verzoek U verder dringend in geen enkel opzicht aan Achterberg te laten weten dat ik U deze inlichtingen verschaft heb, daar ik hem herhaaldelijk heb moeten beloven, niet met derden over hem te praten. Dat ik het in dit geval toch heb gedaan, is voor zijn eigen bestwil, hetgeen hij echter waarschijnlijk niet zou begrijpen.’

Boekdrukker en typograaf Jan Vermeulen (1923-1985) zou de beste vriend worden van Gerrit Achterberg. In de Tweede Wereldoorlog gaf Vermeulen met De Molenpers clandestiene dichtbundels uit, ook van Achterberg.

23

Silenen Soep & Woeste Hoek Eend

(Hendrik de Vries) *Menukaart met originele tekening van Melle en signaturen van diverse letterkundige genodigden.* Niet gedateerd. 257 x 208 mm. Een blad. Recto en verso. Kreukjes. Vlekje in linkeronderhoek. € 180

¶ Getypte menukaart van het diner ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van Hendrik de Vries, gehouden op 17 augustus 1946 in Het Clubhuis te Paterswolde. Op het menu stonden verschillende aan leven en werk van De Vries ontleende gerechten, zoals 'Hors-d'oeuvre "Toovertuin"', 'Silenen Soep' en 'Woeste Hoek Eend'.

Op de voorzijde van de kaart staat een originele, niet gesigneerde inkttekening van Melle. Op de achterzijde staan de signaturen van elf aanwezigen, onder wie Ab en Edith Visser, G.A. Mooij-Kuiper (echtgenote van organisator A. Marja), W.H. Nagel, Johan Dijkstra, J.C. Achterberg-van Baak (echtgenote van Gerrit Achterberg) en Hendrik de Vries en zijn echtgenote.

Dit unieke exemplaar is afkomstig van Ab Visser.

'Op de verjaardag zelf ten slotte werd in het huis van [*mecenas en kunstliefhebber Jaap*] Sluiter eerst een receptie gehouden en daarna gingen de genodigden met een bus naar Paterswolde, waar aan de kunstenaar-dichter en zijn vrouw een diner werd aangeboden in Het Clubhuis. De kunstschilder Melle had voor elke gast een menukaart getekend. Op die van Hendrik de Vries stond een stier die bezweek onder de banderilla's, die van Riek was versierd met een grote gestileerde poes.' (Jan van der Vegt, *Hendrik de Vries. Biografie*, p. 418)

Hendrik de Vries (1896-1989) was tekenaar, dichter en vertaler van *coplas*. Net als Johan Dijkstra was De Vries lid van kunstkring De Ploeg. Zijn huis in Haren heet nog altijd ''t Woeste Hoekje'.

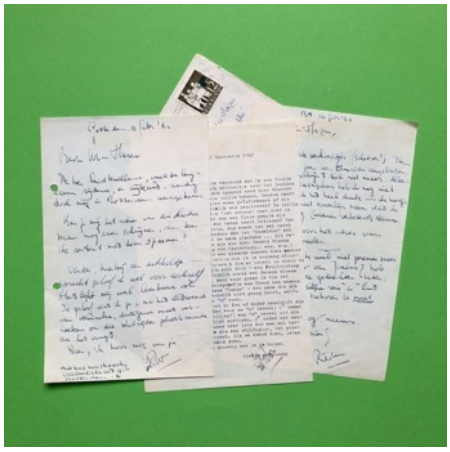

24

Als we kwaad doen, laten we dan flink kwaad doen

Riekus Waskowsky *Twee handgeschreven brieven en een getypte brief aan Wim Hazeu.* Gedateerd: 'Rotterdam, 12 febr. '62', 'Rotterdam 12 februarie 1962' en 'Rt. 16 febr '62'. Alle 214 x 138 mm. Drie bladen. Alleen recto. Alle gesigneerd. 14, 33 en 16 regels. Met envelop. Perforatiegaatjes. € 60

¶ Aardige, enigszins onnavolgbare brieven van een drukbezette (of chaotische) dichter, die met Hazeu contact had in diens hoedanigheid van redacteur van *Kentering*. De twee handgeschreven brieven begeleiden kopij voor dit tijdschrift. De getypte brief is een omstandige toelichting op een tikfout in een voor *Kentering* bestemd artikel.

'Ik ben luid knallend, veel te langzaam rijdend, en zijknat, zondag toch nog in Rotterdam aangekomen.' (12 februari 1962)

'Ik zal maar niet in één of ander naschrift mijn excuses aanbieden voor de "n" teveel: 1° omdat Wineke (in navolging?) een "d" teveel uit zijn schrijfmachine liet springen. 2° omdat het aanbieden van excuses over iets dat men zal hebben gelezen als een stijlfiguur, het polemische spel verpest. Als we kwaad doen, laten we dan flink kwaad doen.' (12 februari 1962)

'[…] ik weet niet precies meer hoe ik die kopij van [*Juan Ramón*] Jiménez heb getikt … als de gedichten heten: "weerkeer" "uiteindelijke reis" en "laat open de deuren" behoren ze niet tot eternidades. Verder weinig nieuws.' (16 februari 1962)

Vanaf 1959 publiceerde Riekus Waskowsky (1932-1977) verhalen, gedichten, polemieken en vertalingen, voornamelijk in kleine, plaatselijke tijdschriften. Na zijn bekroonde debuutbundel *Tant pis pour le clown* (1966) verschenen onder meer *Slechts de namen der grote drinkers leven voort* (1968) en *De boeddha met het piepertje* (1972).

25

Nachtelijke telefoontjes

Menno Wigman *Gecorrigeerde print van aantekeningen voor een voordracht.* Niet gedateerd. 296 x 210 mm. Zes bladen. Alleen recto. Niet gesigneerd. Gevouwen en gekreukt. € 80

¶ Uitgeprinte aantekeningen voor de voordracht die Wigman zou houden op de Jan Arends Party, op 21 november 2014 in Pakhuis De Zwijger, ter gelegenheid van de verschijning van herdrukken van Arends bij De Bezige Bij en Lebowski. Wigman zelf schreef het nawoord, getiteld 'Gedichten als dunne bomen', voor de herdruk van de bundel *Lunchpauzegedichten*.

Op het eerste blad schreef Menno Wigman met balpen: 'Roelof Hartplein' en 'nachtelijke telefoontjes'. Andere handschriftelijke toevoegingen zijn er niet.

Menno Wigman (1966-2018) hield van de verbijsterende poëzie van Jan Arends. Handschriften, typoscripten of gecorrigeerde afdrukken als deze uit de werkplaats van Wigman zijn zeldzaam.

26

Vreemde torens en vreemde zeden

Carel Willink *Drie handgeschreven ansichtkaarten aan zijn moeder Wilhelmina Willink-Altes.* Gedateerd: '20.8.21', ' Berlijn 15.IV '26' en '14.9.31'. 90 x 139, 94 x 142 en 87 x 137 mm. Alleen verso. Gesigneerd: 'Jan' en 'Carel', 'Carel' en 'Jan en Carel'. 10, 7 en 5 regels. Enkele veeg. € 400

¶ Drie vroege levenstekens van een reizende Carel Willink voor zijn moeder, thuis in Amsterdam. De eerste ansicht, gestempeld 'Bad Schandau' (Duitsland), is beschreven door Jan Willink, die zijn oudere broer op reis vergezelde, en mede ondertekend door Carel: 'Vele groeten | uw zoon | Carel'. De tweede en derde kaart, gericht aan 'Lieve Ma' en verstuurd uit Berlijn en Bologna, zijn beschreven door Carel Willink zelf. Op de voorzijde van de derde kaart staan de twee beroemde torens van Bologna afgebeeld, die Willink van snedig commentaar voorziet.

'[…] Het is prachtig weer. Waarschijnlijk reis ik eind volgende week via Cattel en Keulen naar Brussel […]'. (15 april 1926)

'[…] Vreemde torens en vreemde zeden. Metselen schijnt een ware bezetenheid in vroeger eeuwen hier geweest te zijn […]'. (14 september 1931)

Intiem.

Albert Carel Willink (1900-1983) geldt als een van de belangrijkste schilders van zijn tijd. Met zijn jongere broer Jan maakte hij in 1931 een bepalende rondreis door Italië. Terug in Amsterdam begon hij aan zijn bekende schilderijen *Jobstijding* en *Late bezoekers aan Pompeï*.

27

Geschetste poes

Jan Wolkers *Originele tekening.* Niet gedateerd. 260 x 199 mm. Een blad. Alleen verso. Gesigneerd: 'In | vriendschap | van | Jan Wolkers'. Weinig storende kreukjes. € 60

¶ Vlotte schets in groene viltstift van een zittende poes. De tekening is omstreeks 1982 gemaakt op de oranje achterzijde van een ongevouwen omslag van de eerste druk van *De junival* (1982).

De schrijver en beeldend kunstenaar Jan Wolkers (1925-2007) was een groot dierenliefhebber. Zijn bekende beeld *Olga met kat* staat op een groenstrook aan de Paterswoldseweg in Groningen, op loopafstand van Artistiek Bureau.

COLOFON

Catalogus 12 *9 april 2020*
Tekst en beeld *Nick ter Wal*
Vignet *Olivia Ettema*
Lettertype *Avenir*

Met dank aan *John Heymans, Fokas Holthuis, Paul Snijders*

Adres *Hereweg 134, 9722 AA, Groningen*
Telefoon *06-41909324*
IBAN *NL08TRIO0379619288*
KVK *73792640*
BTW *NL002164220B81*

Web *www.artistiekbureau.com*
Mail *info@artistiekbureau.com*